

Сборник съдебна практика

Съединени дела C-339/20 и C-397/20

VD

и

SR

срещу

Procureur général près la Cour de cassation

(Преюдициално запитване, отправено от Cour de cassation (Касационен съд, Франция)

Решение на Съда (голям състав) от 20 септември 2022 година

„Преюдициално запитване — Единен пазар за финансови услуги — Пазарна злоупотреба — Злоупотреба с вътрешна информация — Директива 2003/6/ЕО — Член 12, параграф 2, букви а) и г) — Регламент (ЕС) № 596/2014 — Член 23, параграф 2, букви ж) и з) — Надзорни и разследващи правомощия на Autorité des marchés financiers (Надзорен орган за финансовите пазари) (AMF) — Цел от общ интерес, насочена към защита на целостта на финансовите пазари на Европейския съюз и на доверието на обществеността във финансовите инструменти — Възможност AMF да изисква записите на данни за трафик, съхранявани от оператор на електронни съобщителни услуги — Обработка на лични данни в сектора на електронните комуникации — Директива 2002/58/ЕО — Член 15, параграф 1 — Харта на основните права на Европейския съюз — Членове 7, 8 и 11 и член 52, параграф 1 — Поверителност на съобщенията — Ограничения — Законодателство, което предвижда общо и неизбирателно запазване на данните за трафик от операторите на електронни съобщителни услуги — Възможност национална юрисдикция да ограничи действието във времето на обявяването на невалидност на национални законодателни разпоредби, несъвместими с правото на Съюза — Изключване“

1. *Сближаване на законодателствата — Злоупотреба с вътрешна информация и манипулиране на пазара (пазарна злоупотреба) — Надзорни и разследващи правомощия на Autorité des marchés financiers (Надзорен орган за финансовите пазари) (AMF) — Възможност AMF да изисква записите на данни за трафик, съхранявани от оператор на електронни съобщителни услуги — Обработка на лични данни и защита на правото на неприкосновеност на личния живот в сектора на електронните комуникации — Възможност за държавите членки да ограничават обхвата на някои права и задължения — Национални мерки, с които на операторите на съобщителни услуги се налага временното, но общо и неизбирателно запазване, на данни за трафик — Цел за борба с престъпленията, свързани с пазарната злоупотреба, включително злоупотребата с вътрешна информация — Недопустимост*

(членове 7, 8 и 11, и член 52, параграф 1 от Хартата на основните права на Европейския съюз; съображения 2, 24 и 62, член 1, член 8, параграф 1, член 22 и член 23, параграф 2, букви ж) и з) и параграф 3 от Регламент № 596/2014 на Европейския парламент и на Съвета; член 15, параграф 1 от Директива 2002/58 на Европейския парламент и на Съвета, изменена с Директива 2009/136, и съображения 2 и 12, член 2, параграф 1, член 11 и член 12, параграф 1 и параграф 2, букви а) и г) от Директива 2003/6 на Европейския парламент и на Съвета)

(вж. т. 66, 68—70, 72, 73, 76—79, 82, 85 и 95; т. 1 от диспозитива)

2. *Сближаване на законодателствата — Злоупотреба с вътрешна информация и манипулиране на пазара (пазарна злоупотреба) — Надзорни и разследващи правомощия на Autorité des marchés financiers (Надзорен орган за финансовите пазари) (AMF) — Възможност AMF да изисква записите на данни за трафик, съхранявани от оператор на електронни съобщителни услуги — Обработка на лични данни и защита на правото на неприкосновеност на личния живот в сектора на електронните комуникации — Възможност за държавите членки да ограничават обхвата на някои права и задължения — Национални мерки, несъвместими с правото на Съюза — Възможност националната юрисдикция да ограничи действието във времето на обявяването на невалидност на тези мерки — Изключване*

(членове 7, 8 и 11, и член 52, параграф 1 от Хартата на основните права на Европейския съюз; съображения 2, 24 и 62, член 1, член 8, параграф 1, член 22 и член 23, параграф 2, букви ж) и з) и параграф 3 от Регламент № 596/2014 на Европейския парламент и на Съвета; член 15, параграф 1 от Директива 2002/58 на Европейския парламент и на Съвета, изменена с Директива 2009/136, и съображения 2 и 12, член 2, параграф 1, член 11 и член 12, параграф 1 и параграф 2, букви а) и г) от Директива 2003/6 на Европейския парламент и на Съвета)

(вж. т. 97—107; т. 2 от диспозитива)

Резюме

След разследване на Autorité des marchés financiers (Надзорен орган за финансовите пазари) (AMF, Франция)¹ са образувани наказателни производства срещу VD и SR, две физически лица, обвинени в злоупотреба с вътрешна информация, укривателство във връзка със злоупотреба с вътрешна информация, съучастие в престъпление, корупция и изпиране на пари. В рамките на това разследване AMF е използвал лични данни от телефонни обаждания на VD и SR, които данни са генерирани въз основа на Code des postes et des communications électroniques (Кодекс за пощите и електронните съобщения)² при предоставянето на електронни съобщителни услуги.

Доколкото привличането като обвиняем на всеки от тях се основава на данните за трафик, предоставени от AMF, VD и SR поотделно сезират Cour d'appel de Paris (Апелативен съд Париж, Франция) с жалба, като изтъкват по-специално основание, изведено от нарушение на член 15, параграф 1 от Директивата „за правото на неприкосновеност на личния живот

¹ Разследване, проведено на основание член L.621—10 от Code monétaire et financier (Парижен и финансов кодекс) в редакцията му, приложима към споровете в главните производства.

² По-конкретно, въз основа на член L.34—1 от Code des postes et des communications électroniques (Кодекс за пощите и електронните съобщения) в редакцията му, приложима към споровете в главните производства.

и електронни комуникации“³, разглеждан в светлината на членове 7, 8 и 11, и на член 52, параграф 1 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“). По-специално, като се позовават на съдебната практика, установена с решение *Tele2 Sverige и Watson и др.*⁴, VD и SR оспорват факта, че за да пристъпи към събиране на посочените данни, AMF се е основал на разглежданите национални разпоредби, при положение че, според тях, тези разпоредби, от една страна, не са в съответствие с правото на Съюза, доколкото предвиждат общо и неизбирателно запазване на данните за свързване, и от друга страна, не определят никакви ограничения на правомощията на разследващите служители на AMF да изискват запазените данни.

С две решения от 20 декември 2018 г. и 7 март 2019 г. *Cour d'appel de Paris* (Апелативен съд, Париж) отхвърля жалбите на VD и SR. За да отхвърли посоченото по-горе основание съдът, разглеждащ делото по същество, се позовава по-специално на факта, че Регламентът относно пазарната злоупотреба⁵ допуска компетентните органи да изискват, до степента, позволена от националното законодателство, съществуващите записи на данни за трафик, съхранявани от операторите на електронни съобщителни услуги, когато има основания да се подозира нарушение на забраната за злоупотреба с вътрешна информация и когато тези записи могат да се окажат от значение за разследването на това нарушение.

Тогава VD и SR подават жалба пред *Cour de cassation* (Касационен съд, Франция) — запитващата юрисдикция по настоящите дела.

В този контекст запитващата юрисдикция иска да се установи дали член 15, параграф 1 от Директивата за „правото на неприкосновеност на личния живот и електронни комуникации“, разглеждан с светлината на Хартата, може да бъде съгласуван с изискванията, произтичащи от член 12, параграф 2, букви а) и г) от Директивата „за пазарната злоупотреба“⁶ и от член 23, параграф 2, букви ж) и з) от Регламента относно пазарната злоупотреба. Този въпрос е породен от разглежданите в главното производство законодателни мерки, които предвиждат превантивно общо и неизбирателно запазване на данните за трафик от операторите на електронни съобщителни услуги в продължение на една година, считано от деня на записването, за целите на борбата с престъпленията, свързани с пазарната злоупотреба, сред които е злоупотребата с вътрешна информация. В случай че Съдът приеме, че законодателството относно разглежданото в главните производства запазване на данни за свързване не е в съответствие с правото на Съюза, се поставя въпросът за временното запазване на действието на това законодателство, за да се избегне правна несигурност и да се позволи събраните и запазени преди това данни да бъдат използвани за целите на разкриването и преследването на злоупотребата с вътрешна информация.

³ Директива 2002/58/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 12 юли 2002 година относно обработката на лични данни и защита на правото на неприкосновеност на личния живот в сектора на електронните комуникации (Директива за правото на неприкосновеност на личния живот и електронни комуникации) (ОВ L 201, 2002 г., стр. 37; Специално издание на български език, 2007 г., глава 13, том 36, стр. 63), изменена с Директива 2009/136/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 25 ноември 2009 г. (ОВ L 337, 2009 г., стр. 11).

⁴ Решение от 21 декември 2016 г., *Tele2 Sverige и Watson и др.* (C-203/15 и C-698/15, EU:C:2016:970).

⁵ Регламент (ЕС) № 596/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 16 април 2014 година относно пазарната злоупотреба (Регламент относно пазарната злоупотреба) и за отмяна на Директива 2003/6 и директиви 2003/124/ЕО, 2003/125/ЕО и 2004/72/ЕО на Комисията (ОВ L 173, 2014 г., стр. 1).

⁶ Директива 2003/6/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 28 януари 2003 година относно търговията с вътрешна информация и манипулирането на пазара (пазарна злоупотреба) (ОВ L 96, 2003 г., стр. 16; Специално издание на български език, 2007 г., глава 6, том 5, стр. 210)

В решението си Съдът, заседаващ в голям състав, приема, че общото и неизбирателно запазване на данни за трафик в продължение на една година, считано от деня на записването, от операторите на електронни съобщителни услуги, не е разрешено превантивно за целите на борбата с престъпленията, свързани с пазарната злоупотреба. Освен това Съдът потвърждава своята практика, съгласно която правото на Съюза не допуска национална юрисдикция да ограничава във времето действието на възложено ѝ по силата на националното право обявяване на невалидност на национални разпоредби, несъвместими с правото на Съюза.

Съображения на Съда

Съдът припомня най-напред, че за да се тълкува разпоредба от правото на Съюза, трябва не само да се вземе предвид нейният текст, но и контекстът ѝ, както и целите, преследвани от правната уредба, от която тя е част.

Що се отнася до текста на разпоредбите, посочени в преюдициалните въпроси, Съдът приема за установено, че докато член 12, параграф 2, буква г) от Директивата „относно пазарната злоупотреба“ се позовава на правомощието на АМФ „да изисква съществуващи записи на телефонните разговори и на разменените сведения“, член 23, параграф 2, букви ж) и з) от Регламент относно пазарната злоупотреба препраща към правомощието на този орган да изисква, от една страна, „записи[те] [...] за пренос на данни, съхранявани от инвестиционни посредници, кредитни институции или финансови институции“, и от друга страна, „доколкото е позволено от националното право, съществуващи записи на пренос на данни, съхранявани от далекосъобщителен оператор“. Според Съда от текста на тези разпоредби недвусмислено следва, че те само осигуряват рамка за правомощието на АМФ да „изисква“ данните, с които разполагат тези оператори, което съответства на достъп до тези данни. Освен това позоваването на „съществуващите“ записи, „съхранявани“ от посочените оператори, навежда на мисълта, че законодателят на Съюза не е имал намерение да уреди възможността за националния законодател да въвежда задължение за запазване на такива записи. Според Съда това тълкуване освен това се потвърждава както от контекста, в който се вписват посочените разпоредби, така и от целите, преследвани от правната уредба, от която са част същите тези разпоредби.

Що се отнася до контекста, в който се вписват посочените в преюдициалните въпроси разпоредби, Съдът отбелязва, че макар съгласно релевантните разпоредби от Директивата „за пазарната злоупотреба“⁷ и Регламента относно пазарната злоупотреба⁸, законодателят на Съюза да е възнамерявал да наложи на държавите членки приемането на необходимите мерки, така че компетентните финансови органи да разполагат с набор от подходящи инструменти, правомощия и ресурси, както и с надзорни и разследващи правомощия, необходими за осигуряване на ефикасността на изпълнението на техните задачи, тези разпоредби не казват нищо нито относно евентуалната възможност държавите членки да въвеждат за тази цел в тежест на операторите на електронни съобщителни услуги задължение за общо и неизбирателно запазване на данните за трафик, нито относно условията, при които посочените данни трябва да бъдат запазвани от тези оператори с цел евентуалното им предаване на компетентните органи.

⁷ Член 12, параграф 1 от Директива 2003/6.

⁸ Член 23, параграф 3 от Регламент № 596/2014, разглеждан в светлината на съображение 62 от този регламент.

Що се отнася до целите, преследвани от разглежданата правна уредба, Съдът отбелязва, че както от Директивата „за пазарната злоупотреба“⁹, така и от Регламента относно пазарната злоупотреба¹⁰ следва, че целта на тези инструменти е да се гарантира целостта на финансовите пазари на Съюза и да се укрепи доверието на инвеститорите в тези пазари — доверие, което почива по-специално на факта, че те ще бъдат равнопоставени и защитени срещу незаконно използване на вътрешна информация. Така забраната на търговията с вътрешна информация, установена в посочените актове¹¹, има за цел да гарантира равенството на съдоговорителите по дадена борсова сделка, като се избегне възможността един от тях, който разполага с вътрешна информация и поради това е в по-благоприятно положение спрямо другите инвеститори, да извлече облага в ущърб на тези, които не са запознати с нея. Макар съгласно Регламента относно пазарната злоупотреба¹² записите на данни за свързване да представляват важно, и понякога единствено, доказателство за разкриване и доказване на злоупотреба с вътрешна информация или манипулиране на пазара, този регламент все пак се отнася само до записи, „съхранявани“ от операторите на електронни съобщителни услуги, както и до правомощията на компетентния финансов орган да „изисква“ от тези оператори „съществуващите“ данни. Ето защо от посочения текст по никакъв начин не следва, че така законодателят на Съюза е искал да признае на държавите членки правомощието да налагат на операторите на електронни съобщителни услуги общо задължение за запазване на данни. Оттук следва, че нито Директивата „относно пазарната злоупотреба“, нито Регламентът относно пазарната злоупотреба могат да представляват правното основание за общо задължение за запазване на записи на данни за трафик, съхранявани от операторите на електронни съобщителни услуги, за целите на упражняването на правомощията, предоставени на компетентния финансов орган съгласно тази актове.

На следващо място Съдът припомня, че Директивата за „правото на неприкосновеност на личния живот и електронни комуникации“ представлява референтният акт в областта на запазването и по-общо на обработването на лични данни в сектора на електронните комуникации, така че тълкуването ѝ, както е направено с оглед на тази директива, урежда и записите на данни за трафик, съхранявани от операторите на електронни съобщителни услуги, които компетентните финансови органи по смисъла на Директивата „за пазарната злоупотреба“¹³ и Регламента относно пазарната злоупотреба¹⁴ могат да изискат от тези оператори. Ето защо преценката на законосъобразността на обработването на записите, съхранявани от операторите на електронни съобщителни услуги¹⁵, трябва да се извършва с оглед на условията, предвидени в Директивата за „правото на неприкосновеност на личния живот и електронни комуникации“, както и на тълкуването на тази директива в практиката на Съда.

Така Съдът постановява, че Директивата „за пазарната злоупотреба“ и Регламентът относно пазарната злоупотреба, разглеждани във връзка с Директивата „за правото на неприкосновеност на личния живот и електронни комуникации“ и в светлината на Хартата, не допускат законодателни мерки, които предвиждат — превантивно за целите на борбата с престъпленията, свързани с пазарната злоупотреба, част от които е злоупотребата

⁹ Съображения 2 и 12 от Директива 2003/6.

¹⁰ Член 1 от Регламент № 596/2014, разглеждан в светлината на съображения 2 и 24 от този регламент.

¹¹ Член 2, параграф 1 от Директива 2003/6 и член 8, параграф 1 от Регламент 596/2014.

¹² Съображение 62 от Регламент № 596/2014.

¹³ Член 11 от Директива 2003/6.

¹⁴ Член 22 от Регламент № 596/2014.

¹⁵ По смисъла на член 12, параграф 2, буква г) от Директива 2003/6 и член 23, параграф 2, букви ж) и з) от Регламент № 596/2014.

с вътрешна информация — временно, т.е. в продължение на една година, считано от деня на записването, но общо и неизбирателно запазване на данните за трафик от операторите на електронни съобщителни услуги.

На последно място, Съдът потвърждава практиката си, съгласно която правото на Съюза трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национална юрисдикция да ограничава във времето действието на възложено ѝ по силата на националното право обявяване на невалидност на национални разпоредби — които, от една страна, налагат на операторите на електронни съобщителни услуги общо и неизбирателно запазване на данните за трафик, и от друга страна, позволяват предоставянето на такива данни на компетентния финансов орган без предварителното разрешение на съд или независим административен орган — поради това, че тези разпоредби са несъвместими с Директивата „за правото на неприкосновеност на личния живот и електронни комуникации“, разглеждана в светлината на Хартата. При това положение Съдът припомня, че в съответствие с принципа на процесуална автономия на държавите членки допустимостта на доказателствата, получени чрез такова запазване, зависи от националното право, стига да са спазени по-специално принципите на равностойност и ефективност. Последният принцип изисква от националния наказателен съд да не взема предвид данни и доказателства, получени чрез несъвместимо с правото на Съюза общо и неизбирателно запазване на данни за трафик, ако засегнатите лица не са в състояние да обсъдят ефективно тези данни и доказателства от област, в която са необходими специални познания, каквито съдът няма, и които данни и доказателства могат да повлияят съществено на преценката на фактите и обстоятелствата.